

УДК 342.9 (477)

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.4.8>**Р. І. Лемеха**кандидат юридичних наук,
здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук
Запорізького національного університету

СИСТЕМА МЕТОДІВ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИТНИХ РЕЖИМІВ В УКРАЇНІ

У науковій публікації досліджуються система методів правового регулювання митних режимів в Україні. Зазначається, що в системі методів адміністративного права все більшу роль відіграє диспозитивний метод, який дозволяє учасникам правовідносин самим вибирати вид та міру правової поведінки. Роль держави в такому випадку зводиться до здійснення функції ефективного контролю належної правової поведінки суб'єкта правовідносин.

Зазначається, що в процесі правового регулювання митних відносин застосовується органічне поєднання імперативного та диспозитивного методів правового регулювання, а також методів рекомендації та заохочення. Імперативний метод, притаманний адміністративному та податковому праву, застосовується в процесі митного оформлення, виконання всіх митних формальностей та визначення виду та розміру митних платежів, які підлягають сплаті суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Диспозитивний метод правового регулювання проявляється в праві декларанта самостійно вибрати вид митного режиму, в який він бажає помістити товари, проте з дотриманням умов такого режиму та в порядку, визначеному Митним кодексом України, адже поміщення товарів у митний режим здійснюється шляхом їх декларування та виконання митних формальностей, передбачених чинним законодавством.

Зроблено висновок про те, що в адміністративному праві сформувалась тенденція щодо посилення ролі диспозитивного методу, а також методів рекомендації та заохочення. Автоматизація процесів митного оформлення та контролю мінімізує роль суб'єктів владних повноважень у процесі реалізації митних режимів, усуває корупційні ризики та заохочує суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до дотримання норм Митного кодексу України та інших законодавчих актів. Використання технології штучного інтелекту дозволить створити концепт непідкупного та неупередженого митника, який за допомогою програмного забезпечення визначатиме об'єктивну митну вартість товарів та перевірятиме їх якість та відповідність пред'явленій документації.

Ключові слова: методи, митні режими, публічна адміністрація, доктрина, зобов'язання, формальності, примус, заохочення, рекомендація, митне оформлення, митний контроль, експорт, імпорт, транзит.

Постановка проблеми. Сучасна доктрина адміністративного права знаходиться в постійному процесі діалектичного розвитку, очищення від суперечливих та застарілих елементів. Наукові пошуки фахівців спрямовані на вдосконалення фундаментальних положень та концепцій юридичної науки з метою формулювання пропозицій щодо напрямів удосконалення чинного законодавства та надання методичної допомоги практикуючим юристам. Важливе місце в юридичній доктрині займає питання методів правового регулювання, адже саме вони розкривають систему способів та прийомів впливу на певні

суспільні відносини, які становлять предмет відповідної галузі права.

Митні режими є міжгалузевим інститутом митного права, адже їх правове регулювання здійснюється за допомогою норм адміністративного, податкового, господарського, міжнародно-приватного права. Міжгалузевий характер митних режимів зумовлює необхідність використання специфічного поєднання методів правового регулювання, включаючи імперативний та диспозитивний методи, а також методи рекомендації та заохочення. Складний характер системи методів правового регулювання митних режимів також зумовлює необхідність їх

детального наукового аналізу з метою формулювання конкретних пропозицій щодо вдосконалення чинного національного законодавства та юридичної практики у сфері митних відносин, а також розвитку доктрини адміністративного та митного права. Вищевикладене обґрунтовує як теоретичне, так і практичне значення даного дослідження та його актуальність для сучасної юридичної науки і практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню методів адміністративного і митного права приділяли значну увагу такі відомі науковці, як О. Бандурка, В. Бевзенко, Н. Білак, М. Віхляєв, Н. Губерська, С. Гусаров, І. Іщук, Р. Калюжний, І. Карамбович, Т. Коломоєць, В. Колпаков, С. Коляда, А. Комзюк, О. Кузьменко, В. Курило, Д. Лук'янець, Д. Лученко, П. Лютіков, В. Мартинюк, М. Мельник, Р. Мельник, О. Миколенко, А. Мостовий, Я. Назарова, В. Науменко, Н. Нижник, Н. Осадча, П. Пашко, Д. Приймаченко, С. Стеценко, М. Тищенко, О. Чуприна та інші вчені-адміністративісти.

З останніх досліджень, присвячених митним режимам в Україні, слід відзначити дисертаційні роботи М. Мельника «Інститут митних режимів у митному праві України» [1], Н. Білак «Особливості переміщення об'єктів інтелектуальної власності через митний кордон України» [2], Я. Назарової «Правове регулювання митних режимів тимчасового ввезення та тимчасового вивезення» [3], О. Чуприни «Правове регулювання митних режимів переробки» [4]. Проте методи правового регулювання митних режимів в Україні досліджені фрагментарно, більшою мірою в рамках більш загальних тем, що актуалізує потребу проведення даного дослідження.

Методологія даного дослідження ґрунтується на комплексному поєднанні філософських законів діалектики (єдності та боротьби протилежностей, переходу кількісних змін в якісні, прийому «заперечення заперечення») та метафізики, загальнонаукових (системного та структурно-функціонального методів, прийомів логічного методу (аналіз, синтез, дедукція, індукція), методу порівняння тощо) та спеціально-юридичних методів дослідження (методу юридичної догматики як різновиду аксіоматичного методу, методології порівняльного правознавства, методів юридичної статистики та юридичного моделювання тощо), принципів об'єктивності та історизму.

Метою статті є дослідження системи методів правового регулювання митних режимів в Україні в контексті гуманізації адміністратив-

ного права та посилення ролі диспозитивного методу регулювання митних відносин.

Виклад основного матеріалу. Методи правового регулювання є предметом дослідження передусім теорії держави і права, адже вони є однією з ключових категорій теорії механізму правового регулювання, а також теорії системи права та правових систем. Саме методи правового регулювання наряду з предметом правового регулювання є критерієм поділу права на галузі, підгалузі та інститути.

У теорії держави та права під методами правового регулювання розуміють певне сполучення основних і допоміжних способів правового регулювання, наявність (чи відсутність) можливості в осіб, на яких воно поширюється, самостійно встановлювати та уточнювати правові форми їхньої поведінки, характер підстав, з настанням яких пов'язуються виникнення, зміна та припинення правових стосунків між ними, а також ступінь деталізованості правового регулювання. Якщо в правовому регулюванні перевага віддається встановленню обов'язків, обмежується ініціатива суб'єктів права з конкретизації положень юридичних приписів, що визначають їхню поведінку, серед юридичних фактів переважають акти одностороннього волевиявлення (наприклад, адміністративні накази), а правова регламентація має суцільний, всеохоплюючий характер, то правове регулювання базується на імперативному методі. І навпаки, якщо в правовому регулюванні ширше, ніж зобов'язання та заборони, застосовуються дозволи, сторони відносин, що їх регулює право, мають змогу відступати від зазначених у правових нормах варіантів поведінки та вільні самі ухвалювати рішення щодо участі в цих відносинах (зокрема, через укладення між собою різноманітних правочинів), право визначає лише найбільш важливі аспекти їх взаємодії, то правове регулювання засновується на диспозитивному методі [5, с. 215–216].

Слід зазначити, що в різних галузях права імперативний або диспозитивний методи не застосовуються в «чистому» вигляді. Як правило, кожна галузь права потребує особливого підходу, поєднання певних елементів диспозитивного та імперативного методів. Це, зокрема, стосується правового регулювання митних режимів, які є міжгалузевим інститутом митного права, а тому в процесі їх реалізації застосовуються методи адміністративного, податкового, господарського, міжнародно-приватного права та безпосередньо митного права.

На думку Т.С. Ківалової та Г.Є. Смелянець, концепція розгляду методу правового регулювання у двох аспектах (як загального й галузевого методу) дає змогу проникнути всередину вивчення цього істотного правового явища, з'ясувати його структуру, джерело виразу, тобто розглянути метод правового регулювання як самостійну правову категорію [6, с. 35].

Поряд з імперативним та диспозитивним методами, які є основними різновидами методів правового регулювання, на практиці можуть застосовуватися також методи рекомендацій та заохочення, що мають переважно субсидіарний (додатковий) характер. Рекомендаційний метод полягає в наданні учасникам відносин, які впорядковуються правом, вказівок, що не мають обов'язкової сили, стосовно найбільш раціональних, прийнятних для суспільства і цих осіб форм організації їх взаємодії. Це можуть бути, наприклад, методичні рекомендації щодо порядку організації та ведення певних видів господарської діяльності, затверджені наказом відповідного міністерства. У процесі правового регулювання митних режимів можуть, зокрема, прийматись та застосовуватись методичні рекомендації щодо вибору певного виду митного режиму суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності, роз'яснення щодо порядку митного оформлення товарів і транспортних засобів, сплати всіх передбачених чинним законодавством митних платежів тощо.

Заохочувальний метод передбачає стимулювання за допомогою комплексного застосування різних способів правового заохочення такої поведінки суб'єктів права, яка є найбільш бажаною з погляду досягнення цілей правового регулювання [5, с. 215–216]. Наприклад, у відповідності до ст. 366 Митного кодексу України громадянин самостійно вибирає відповідний канал («зелений коридор» або «червоний коридор») для проходження митного контролю за двоканальною системою. Вибір «зеленого коридору» вважається заявою громадянина про те, що переміщувані ним через митний кордон України товари не підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню митними платежами, не підпадають під встановлені законодавством заборони та/або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території та свідчить про факти, що мають юридичне значення. Громадяни, які проходять (проїжджають) через «зелений коридор», звільняються від подання письмової митної декларації. Звільнення від

подання письмової митної декларації не означає звільнення від обов'язкового дотримання порядку переміщення товарів через митний кордон України [7]. Таким чином, громадяни заохочуються до належної правової поведінки, що значно спрощує і перетин кордону, і роботу органів публічної адміністрації в особі Державної митної служби України.

Крім класичних заборон, дозволів та зобов'язань, на думку теоретиків, допоміжними способами правового регулювання є примус, заохочення, покарання, надання пільг, виключення з переліку обов'язків, пом'якшення юридичної відповідальності тощо. Ці способи не мають самостійного регулятивного значення, а використовуються разом з основними способами правового регулювання для посилення та оптимізації їхньої дії [5, с. 215].

У процесі правового регулювання митних режимів, з метою розвитку міжнародної торгівлі доцільно частіше застосовувати такі допоміжні способи правового регулювання, як заохочення та надання пільг. Проте, враховуючи органічний зв'язок митного права з адміністративним, основним методом правового регулювання митних режимів є імперативний метод. Наприклад, у ст. 334 Митного кодексу України імперативно зазначено, що митні органи вимагають від осіб, які переміщують товари, транспортні засоби комерційного призначення через митний кордон України чи провадять діяльність, контроль за якою цим Кодексом покладено на митні органи, тільки ті документи та відомості, які необхідні для здійснення митного контролю та встановлені цим Кодексом. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності зобов'язані надавати митним органам документи та відомості, необхідні для здійснення митного контролю, в усній, письмовій та/або електронній формі [7].

В. Юровська, досліджуючи імперативний метод адміністративного права, зауважує, що навіть узагальнений огляд окремих груп суспільних відносин, що формують предмет адміністративного права, дає підстави стверджувати, що імперативний метод є, безумовно, основним методом правового регулювання, який поряд із приписами та заборонами застосовує такі специфічні способи, як субординація та координація. Регулюючий вплив його елементів головним чином знаходить свій прояв у так званих організаційних відносинах (зокрема, за рахунок приписів, що визначають адміністративно-правовий статус органів публічної адміністрації та інших суб'єктів адміні-

стративного права), відносинах, що виникають у зв'язку із застосуванням заходів адміністративного примусу (зокрема й адміністративних стягнень) тощо. Меншою мірою імперативний метод проявляється у відносинах, що виникають у зв'язку з наданням та одержанням адміністративних послуг. Однак переформатування предмета адміністративного права і включення до його кола таких правовідносин, що будуються на засадах «взаємного права вимоги», таких, що характеризуються рівністю (хоча й часом відносною) їх учасників, є наслідком неминучої зміни акцентів у правовому регулюванні таких відносин, застосуванні інших, більш збалансованих засобів правового впливу. При цьому вбачається, що подальший вектор наукового дослідження потенціалу імперативного методу не має базуватися на гіпертрофованому уявленні про людиноцентризм і принцип правовладдя як всездозволеності, а має бути спрямований на пошуки оптимального співвідношення застосування елементів як імперативного, так і диспозитивного методів адміністративного права [8, с. 154].

Крім того, В. Юровська зазначає, що специфіка методу адміністративного права полягає в неповторності поєднання імперативних і диспозитивних начал правового регулювання, балансі використання дозволів, приписів і заборон. На її думку, метод адміністративного права як правову категорію варто розглядати в широкому розумінні як специфічну сукупність зафіксованих в адміністративно-правових нормах способів і прийомів (засобів) впливу на ті суспільні відносини, що формують предмет адміністративного права, збалансоване застосування яких дає змогу створити належні й достатні умови для забезпечення реалізації та захисту прав особи в публічній сфері, а також вузькому розумінні як конкретні сукупності інструментів регульовального впливу на окремих різновид адміністративних правовідносин [9, с. 191].

Загалом, слід погодитись із вищезазначеним визначенням методу адміністративного права, яке доцільно застосовувати і для формулювання визначення методу митного права, який фактично є системою правових засобів (приймів та способів) регулювання митних відносин з метою забезпечення швидкого митного оформлення товарів, які переміщуються через митний кордон України, неупередженого митного контролю дотримання норм Митного кодексу України, а також розвитку міжнародної торгівлі в цілому.

Д. Шемелін зазначає, що за реалістичного підходу до дослідження сучасних методів правового регулювання необхідно визнати, що дихотомічна класифікація методів на імперативні та диспозитивні дещо застаріла, тому раціональніше розглядати кожен галузевий метод як неповторну сукупність способів регулювання. Ускладнення правового регулювання в певній галузі права призводить до ускладнення структури методу правового регулювання цієї галузі та введення до нього раніше невластивих елементів. Саме тому для таких галузей з традиційно імперативними методами правового регулювання, як право фінансове, кримінальне, сімейне та, звичайно, адміністративне, треба вести мову про появу та розширення елементів диспозитивності. Тенденція до посилення елементів диспозитивності в структурі навіть традиційно імперативних методів правового регулювання пов'язана насамперед з реалізацією на практиці проголошення Конституцією України людини найвищою соціальною цінністю. У зв'язку з цим необхідно побудувати несуперечливу концепцію реформування структури методу адміністративного права, що органічним чином забезпечуватиме існування таких елементів диспозитивного регулювання, як адміністративний договір та адміністративні послуги, сфера адміністративного розсуду, інститут адміністративного оскарження [10, с. 457].

Вищезазначені пропозиції Д. Шемеліна є цілком слушними та відповідають загальній тенденції щодо гуманізації адміністративного права, формування такої системи взаємовідносин між громадянином та органами публічної адміністрації, в якій суб'єкти владних повноважень виконують більшою мірою сервісні функції, надають адміністративні послуги на договірних засадах, а добросовісним суб'єктам правовідносин надається комплекс пільг та преференцій. Зокрема, в процесі правового регулювання митних режимів необхідно посилювати роль диспозитивного методу з метою заохочення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до розвитку міжнародної торгівлі, що є гарантією наповнення державного бюджету та розвитку національної економіки в цілому.

На окрему увагу в контексті теми даної публікації заслуговують спеціальні методи митного права, до яких насамперед слід віднести методи визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, а також товарів, що переміщуються через митний кор-

дон України в митних режимах, відмінних від митного режиму імпорту. Так, у відповідності до ч. 1 ст. 57 Митного кодексу України визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту, здійснюється за такими методами:

1) основний – за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції);

2) другорядні: за ціною договору щодо ідентичних товарів; за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів; на основі віднімання вартості; на основі додавання вартості (обчислена вартість); резервний [7].

Основним методом визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є перший метод – за ціною договору (вартість операції). Кожний наступний метод застосовується лише в разі, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу відповідно до норм Митного кодексу України.

Застосуванню другорядних методів передують процедура консультацій між митним органом та декларантом з метою визначення основи вартості. Під час таких консультацій митний орган та декларант можуть здійснити обмін наявною в кожного з них інформацією за умови додержання вимог щодо її конфіденційності. У разі неможливості визначення митної вартості товарів за основу для її визначення може братися або ціна, за якою ідентичні або подібні (аналогічні) товари були продані в Україні не пов'язаному із продавцем покупцю, або вартість товарів, обчислена відповідно до ст. 63 Митного кодексу України. При цьому кожний наступний метод застосовується, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу.

Методи на основі віднімання та додавання вартості (обчислена вартість) можуть застосовуватися в будь-якій послідовності на прохання декларанта або уповноваженої ним особи. У разі якщо неможливо застосувати жоден із зазначених методів, митна вартість визначається за резервним методом відповідно до вимог, встановлених ст. 64 Митного кодексу України [7].

Отже, в Митному кодексі України прямо регламентовані спеціальні методи митного права, які безпосередньо застосовуються на практиці в процесі реалізації митних режимів. Проте судова практика свідчить про те, що між суб'єк-

тами зовнішньоекономічної діяльності та органами публічної адміністрації часто виникають спори щодо визначення митної вартості товарів.

Як зазначає А. Паркулаб, лише з моменту вступу в силу нових процесуальних кодексів по 17.11.2019 р. судами розглянуто приблизно 3000 справ, в яких оскаржуються рішення митниць про коригування митної вартості. Верховним Судом розглянуто приблизно 400 касаційних скарг з даної категорії справ. Передумовою спорів, на думку А. Паркулаба, є як недосконалість Митного кодексу України, так і постійні намагання уряду в ручному режимі збільшувати надходження до бюджету з митниць шляхом запровадження негласних індикативних цін, «таблиць», профілів ризику тощо [11].

Вищевикладене свідчить про необхідність удосконалення методів визначення митної вартості товарів та внесення відповідних змін до Митного кодексу України.

Висновки і пропозиції. За результатами дослідження системи методів правового регулювання митних режимів в Україні зроблено висновок про те, що в адміністративному та митному праві сформувалась тенденція щодо посилення ролі диспозитивного методу, а також більш активного використання методів рекомендації та заохочення. Автоматизація процесів митного оформлення та контролю покликана мінімізувати роль суб'єктів владних повноважень у процесі реалізації митних режимів (прийняття владно-управлінських рішень), усунути корупційні ризики та заохочувати суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до дотримання норм Митного кодексу України та інших законодавчих актів. Використання технології штучного інтелекту дозволить створити концепт непідкупного та неупередженого митника, який за допомогою програмного забезпечення визначатиме об'єктивну митну вартість товарів та перевірятиме їх якість та відповідність пред'явленій документації.

Поміщення товарів у митний режим шляхом їх декларування та виконання митних формальностей повинно здійснюватися з повною та безперервною відеофіксацією, що забезпечить прозорість здійснення митного оформлення та контролю, а також гарантуватиме наявність належної доказової бази в разі оскарження дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень у порядку адміністративного судочинства.

Перспективність подальшого наукового аналізу даної тематики зумовлена постійними змінами до чинного митного законодавства, необ-

хідністю його вдосконалення, а також потребою розроблення нової концепції митної політики та реформування (автоматизації) Державної митної служби України.

Список використаної літератури:

1. Мельник М.В. Інститут митних режимів в митному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» ; Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2016. 251 с.
2. Білак Н.І. Особливості переміщення об'єктів інтелектуальної власності через митний кордон України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» ; Міжнародний гуманітарний університет. Одеса, 2019. 25 с.
3. Назарова Я.Б. Правове регулювання митних режимів тимчасового ввезення та тимчасового вивезення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» ; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків. 2016. 20 с.
4. Чуприна О.В. Правове регулювання митних режимів переробки : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» ; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків. 2015. 20 с.
5. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М.В. Цвік та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України О.В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
6. Ківалова Т.С., Смелянець Г.Є. До питання про поняття і складові методу правового регулювання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2003. Вип. 21. С. 33–38.
7. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI. Дата оновлення: 19.06.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
8. Юровська В.В. Імперативний метод адміністративного права: окремі думки щодо подальших перспектив дослідження. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2017. Випуск 3/4 (35/36). С. 151–154.
9. Юровська В. Метод адміністративного права: теоретико-правовий аналіз. *Підприємництво. господарство і право*. 2017. № 12. С. 188–192.
10. Шемелін Д.А. Диспозитивність в адміністративному праві – нові ознаки методу правового регулювання. *Форум права*. 2008. № 1. С. 453–458.
11. Паркулаб А. Верховний суд ламає усталену практику у справах про коригування митної вартості? *Протокол* : юридичний інтернет-ресурс. URL: https://protocol.ua/ua/verhovniy_sud_lamae_ustalenu_praktiku_u_spravah_pro_koriguvannya_mitnoi_vartosti/

Lemekha R. I. System of methods of legal regulation customs regimes in Ukraine

The scientific publication is devoted to the system of methods of legal regulation of customs regimes in Ukraine. It is noted that in the system of methods of administrative law an increasingly important role is played by the dispositive method, which allows participants to choose the type and extent of legal behavior. The role of the state in this case is reduced to the implementation of the function of effective control of proper legal behavior of the subject of legal relations.

It is noted that in the process of legal regulation of customs relations an organic combination of imperative and dispositive methods of legal regulation, as well as methods of recommendation and encouragement is used. The imperative method, inherent in administrative and tax law, is used in the process of customs clearance, fulfillment of all customs formalities and determination of the type and amount of customs duties payable by economic entities. The dispositive method of legal regulation is manifested in the declarant's right to independently choose the type of customs regime in which he wishes to place goods, but in compliance with the conditions of such regime and in the manner prescribed by the Customs Code of Ukraine.

The conclusion is formulated that in administrative law there is a tendency to strengthen the role of the dispositive method, as well as methods of recommendation and encouragement. Automation of customs clearance and control processes minimizes the role of subjects of power in the implementation of customs regimes, eliminates corruption risks and encourages economic entities to comply with the Customs Code of Ukraine and other legislation. The use of artificial intelligence technology will create a concept of incorruptible and impartial customs officer, which will use software to determine the objective customs value of goods and check their quality and compliance with the documentation.

Placing goods in the customs regime by declaring them and completing customs formalities should be carried out with full and continuous video recording, which will ensure transparency of customs

clearance and control, as well as ensure the availability of adequate evidence in case of appeal against actions or inaction of government officials.

Prospects for further scientific analysis of this topic are due to constant changes in current customs legislation, the need to improve it, as well as the need to develop a new concept of customs policy and reform (automation of the work) of the State Customs Service of Ukraine.

Key words: *methods, customs regimes, public administration, doctrine, obligations, formalities, coercion, encouragement, recommendation, customs clearance, customs control, export, import, transit.*